

They'll point out that the patient is overweight or inactive or smokes, and tell them how bad and dangerous their behavior is (i.e., "The Finger-Wagging Doc"). This research suggests that the opposite approach may be far, far more effective. After all, there are positive things to focus on for every patient. Mind over Matter?

İnsanlara neden kaçınmalarını söylemek yerine, yaptıkları iyi şeyleri övmek, onların değişimlerine daha faydalı oluyormuş. Kendisini daha *fit* görenlerin sonunda daha fit olması gibi.

Bryan Magee ile yapılmış bir röportajı okudum. (Haziran'da, notlarda yeni sıra geliyor.) *Ultimate Questions* (Nihai Sorular) isimli bir kitap yazmış ve onunla ilgili bir röportaj bu. Kendisinin daha önce bazı kitaplarını okumuştum, belki 10 yıl önce. Pek orijinal bir düşüncesi olmamasına rağmen, iyi bir felsefe tarihçisidir.

"I think the feeling of meaninglessness is worst of all, worse than the fear of death itself," Magee said. "The feeling that nothing matters, that there's no point to anything. Certainly, I have experiences, in the forms of extreme existential terror, states of mind that bordered on the intolerable."

80-küsur yaşına gelmiş biri için daha zor olmalı. *Yaşadım, bitti, artık yürümem bile imkansız ama neden buradayım, bütün bunların anlamı nedir, bilmiyorum.*

Bu biraz, sanırım, insanın aklını bir *araçtan* fazlası görmesinden kaynaklanıyor. Akıl bize hünerlerini göstermede çok maharetli, insan onun ne kadar işe yarar bir şey olduğunu gördükçe, *nihai anlama* da onunla ulaşabileceğini düşünüyor. Elimizde bir araç var ve gördüğümüz kadarıyla hayli faydalı bir araç, neden onu kullanıp, *hakikat dağına* çıkamıyoruz.

Çünkü o işe yaramıyor, basitçe, insanın herhangi bir hakikati kavrama yeteneği, bir karıncanın yaşadığı tüm ortamı anlama yeteneğinden fazla değil. Kendimize akıl yoluyla başka başka araçlar yapıyoruz ve bu araçlar da bize, kainat hakkında günlük hayatımızda elde etmemiz imkansız bazı bilgiler sunuyor. Bununla beraber nasıl oluyor da, hakikatin kendisi hakkında hala bilgimiz yok. Bir şey olduğunu biliyoruz sadece, yani, bir şey olmasa biz de olmazdık herhalde ama bu şey nedir, nasıl bir şeydir, nereden gelir ve nereye gider ve bu *varlık* denen konunun bizimle ne alıp veremediği var, neden biz buradayız, bizim buradaki rolümüz nedir... Bilmiyoruz.

Önceden ben de zeki insanların söylediklerinin bana yardımcı olacağını düşünürdüm. *Nihai sorular* mühim çünkü, ben çözemedim ama başkaları çözebilmiş midir?

Bir insan bu konuda emin konuşuyorsa, yani, *hakikat şudur* diye bir metni, bir örgüyü, bir şeyi işaret ediyorsa, muhtemelen bunun üzerinde fazla düşünmemiştir. Yıllar içinde öğrendiğim bu oldu. Bu da aslında birinin bana *hakikati* öğretmesini imkansız hale getiriyor, farkındayım.

“What the hell is it all about?” he asked. “What are we doing here? What’s going on? I feel the weight of these huge questions. And I know I can’t get the answers to them, and I find that oppressive.” In *Ultimate Questions*, Magee writes of being “driven to the view that total reality consists of some aspects that we are capable of apprehending and others that we are not”.

Bizim bu sorularla meşgul olmamızın sebebi nedir, diye sormak da lazım aslında. 10000 yıl önce mağarada yaşayıp, avladığını ve topladığını yiyen bir tür için hayli ileri sorular bunlar.

Dağbaşıda bir köyde doğmuş, orada yaşamış, orada ölmüş biri için, hangi padişahın zamanına denk geldiğinin önemi yoktur, hangi yönetim biçimiyle yönetilmesi gerektiğini düşünmez, derdi ekmekçidir. Diyelim eğer bunlar bir şekilde kendisine haber olarak ulaştıysa, bu konularda kafa yormasının hemen hiçbir anlamı yoktur. Çünkü elindeki bilgi sınırlıdır, sağdan soldan duyduklarıdır.

Bizim de kainatın taşrasında, onun hakikatine erişme imkanının dışında yaşıyor olduğumuzu kabul etmek... Belki hakikat sadece budur.

Martin Amis, formerly an atheist, said something similar in a 2006 interview with Bill Moyers. Being an agnostic, he said, was “the only respectable position, simply because our ignorance of the universe is so vast... We’re about eight Einsteins away from getting any kind of handle on the universe. Why is the universe so incredibly complicated? That makes me delay my vote on the existence of some intelligence.”

Neden bu kadar karmaşık her şey? Belki karmaşık değil de, biz aptalız. Yaptığımız makineler bizden daha zeki olduklarında, bahsedilen *8 Einstein mesafesi* de kısa sürede katedilecek. Belki tür olarak konumumuz sadece bu *mekanik* cihazların üretimiyle sınırlı. Merdivenin bir basamağı dayandığı duvarı ne kadar biliyorsa, biz de ancak o kadar biliyoruz.

But what of the original contribution he claims to have made in *Ultimate Questions*? “Well, it is to say that we don’t know anything.” You mean the permanent unknowability of total reality? “Yes, the unknowability of everything that matters.”

Bilmediğimizi bilmek, bilginin başlangıcı olabilir ama bizi nereye götürecek? Bilmiyoruz deyip susacak mıyız, yoksa konuşmaya devam mı edeceğiz? Kesinlik, herkesin makbul bulduğu kesin bir anlam olmadığında kainatın yaşanmaya değer bir yer olduğunu nasıl gösterebiliriz? Bir insanın nihai anlamı yoksa, onun yaşamasıyla ölmesi, varlığı ile yokluğu arasındaki farkı nasıl izah edebiliriz?

Beni asıl zorlayan tarafları bunlar.